

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ
સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૬૪૮/૨૦૧૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા
૨.	રિપોર્ટર્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઈચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

=====

જ્યોત્સના વલ્કુબાપુ ભગત યાચિકાર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૪ અન્યો સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી વેણુ એચ. નાણાવટી, એડવોકેટ
સામવાળા નં. ૧-૨ વતી સુશ્રી અમિતા શાહ, એ.જી.પી.
સામવાળા નં. ૩ વતી શ્રી એ.આર. ઠાકર, એડવોકેટ
સામવાળા નં. ૫ વતી શ્રી મિતુલ કે. શેલત, એડવોકેટ
સામવાળા નં. ૪ નોટીસની બજવાણી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા

તારીખ : ૩૦/૦૯/૨૦૧૬

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. આ રિટ અરજીનો મુખ્ય મુદ્દો યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનના વિનિમયના ખંડ ૪.૨.૦.(iii) ના અર્થઘટન અને તેના અમલીકરણની આસપાસ ફરે છે, જે પ્રિન્સિપાલના પદ પર નિમણૂક માટેની લઘુત્તમ લાયકાત સાથે સંબંધિત છે.
૨. અરજદારે સામાવાળા નં.૨ – ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા તારીખ ૦૧.૦૪.૨૦૧૩ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ રદ કરવાની માગણી કરી છે, જેની અંદર તેમની પ્રિન્સિપાલ તરીકેની નિમણૂક રદ કરવામાં આવી હતી.
૩. સંબંધિત હકીકતોની રૂપરેખા એ છે કે કાયદા વિદ્યાશાખામાં ડૉક્ટરેટની પદવી ધરાવતા અરજદારે ચોથા પ્રતિવાદી – એસ.ડી. કોટક લૉ કૉલેજ, રાજકોટ ખાતે તારીખ ૦૧.૦૯.૧૯૯૩ થી તારીખ ૩૧.૦૭.૧૯૯૮ ના સમયગાળા દરમિયાન પાર્ટ-ટાઇમ લેક્ચરર તરીકે ફરજ બજાવી હતી. તારીખ ૦૧.૦૮.૧૯૯૮ થી તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૨ ના સમયગાળા માટે અરજદારે તે જ કૉલેજમાં કાયમી લેક્ચરર તરીકે પોતાની ફરજો બજાવી હતી. અરજદારે તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૮ થી તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૨ દરમિયાન કૉલેજના ઇન-ચાર્જ

પ્રિન્સિપાલ તરીકે ફરજો બજાવી હતી. પ્રતિવાદી સરકાર નં. ૪ કૉલેજ એ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન બિન-ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ કૉલેજ છે.

૩.૧ પ્રિન્સિપાલના પદ માટે તારીખ ૨૩.૦૧.૨૦૧૨ ના જાહેરાતના અનુસંધાનમાં, ઉપર મુજબ ઇન-ચાર્જ પ્રિન્સિપાલ તરીકે કામ કરતી વખતે અરજદારે ઓનલાઇન અરજી કરી હતી. શિક્ષણ વિભાગના સંયુક્ત સચિવ, કૉલેજના વહીવટીતંત્રના પ્રતિનિધિ, ત્રીજા પ્રતિવાદી - સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીના પ્રતિનિધિ અને એક નિષ્ણાત સભ્યની બનેલી પસંદગી સમિતિએ અરજદારની મુલાકાત (ઇન્ટરવ્યુ) લીધી હતી. તારીખ ૧૯.૦૩.૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા અરજદારને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમની પદ માટે પસંદગી કરવામાં આવી છે અને પ્રિન્સિપાલ તરીકેનો હવાલો સંભાળવા માટે હાજર રહેવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું. અરજદારે તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૨ ના રોજ નિયમિત પ્રિન્સિપાલ તરીકેની ફરજો સંભાળી લીધી હતી. યુનિવર્સિટીએ તારીખ ૨૦.૦૪.૨૦૧૨ ના રોજ નિમણૂકને મંજૂરી આપી હતી. ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે પણ તારીખ ૦૬.૦૯.૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા અરજદારની નિમણૂકને મંજૂરી આપી હતી.

૩.૨ એક વર્ષ કરતાં વધુ સમય વીતી ગયા પછી એક સવારે, પ્રિન્સિપાલ તરીકે અરજદારની નિમણૂક રદ કરતો હુકમ જારી કરવામાં આવ્યો હતો. જણાવવામાં આવેલું કારણ એ હતું કે અરજદારની પસંદગી ભૂલથી થઈ હતી કારણ કે તેમની પાસે ૧૫ વર્ષનો અપેક્ષિત અનુભવ ન હતો.

૩.૩ પ્રતિવાદી નં. ૨ - ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરે તેમના પ્રતિવાદ-પત્રમાં અને ખાસ કરીને તેના પેરેગ્રાફ ૭ માં એવો દાવો કર્યો હતો કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ

કમિશન (યુ.જી.સી.) માર્ગદર્શિકા, ૨૦૧૦ માં શિક્ષણ, વહીવટી અને સંશોધન ક્ષેત્રે ૧૫ વર્ષના અનુભવની અક્ષેપ કરવામાં આવી છે. એવું જણાય છે કે યુ.જી.સી. ની જોગવાઈના આધારે, રાજ્ય સરકારે પ્રિન્સિપાલના પદ પર નિમણૂક માટે યુનિવર્સિટીઓ, કૉલેજો અથવા ઉચ્ચ શિક્ષણની અન્ય સંસ્થાઓમાં અધ્યાપન/સંશોધન/વહીવટનો કુલ ૧૫ વર્ષનો અનુભવ હોવાની આવશ્યકતા દર્શાવતો તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૧૧ નો ઠરાવ બહાર પાડ્યો છે. નિમણૂક ૨૬ કરવાના પગલાંને યોગ્ય ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.

૪. પક્ષકારોના વકીલોની દલીલો સાંભળવામાં આવી.

૫. યુનિવર્સિટીઓ અને કૉલેજોમાં શિક્ષકો અને અન્ય શૈક્ષણિક સ્ટાફની નિમણૂક માટેની લઘુત્તમ લાયકાત અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ધોરણો જાળવવાની પદ્ધતિઓ અંગેના યુ.જી.સી. વિનિમય, ૨૦૧૦, જે તારીખ ૩૦.૦૬.૨૦૧૦ ના રોજ ભારત સરકારના ગેઝેટના ભાગ III, વિભાગ ૪ માં પ્રકાશિત થયા હતા, તેનો ખંડ ૪.૨ સીધી ભરતી દ્વારા પ્રિન્સિપાલના પદ માટે જરૂરી લાયકાત સાથે સંબંધ ધરાવે છે. વિવાદનો મુખ્ય મુદ્દો ખંડ (iii) હોવાથી, તે આખો ખંડ ૪.૨ નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવ્યો છે.

"૪.૨.૦

i. માન્ય યુનિવર્સિટીમાંથી ઓછામાં ઓછા ૫૫% ગુણ સાથે (અથવા જ્યાં ગ્રેડિંગ પદ્ધતિ અનુસરવામાં આવતી હોય ત્યાં પોઈન્ટ સ્કેલમાં સમકક્ષ ગ્રેડ) માસ્ટર ડિગ્રી.

ii. પ્રકાશિત કાર્ય અને સંશોધન માર્ગદર્શનના પુરાવા સાથે સંબંધિત/સહયોગી/સુસંગત વિદ્યાશાખામાં પીએચ.ડી. ડિગ્રી.

iii. યુનિવર્સિટીઓ, કૉલેજો અને ઉચ્ચ શિક્ષણની અન્ય સંસ્થાઓમાં અધ્યાપન/સંશોધન/વહીવટના કુલ પંદર વર્ષના અનુભવ સાથેના એસોસિયેટ પ્રોફેસર/પ્રોફેસર.

iv. કૉલેજોમાં પ્રોફેસરોની સીધી ભરતી માટે આ વિનિમયના પરિશિષ્ટ III માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ, એકેડેમિક પરફોર્મન્સ ઇન્ડિકેટર (API) આધારિત પરફોર્મન્સ બેસ્ડ અપ્રોક્સિમેટ સિસ્ટમ (PBAS) મુજબનો લઘુત્તમ સ્કોર."

૫.૧ અરજદારની નિમણૂક રદ કરતા પહેલાં અગાઉથી કોઈ કારણ દર્શાવો નોટિસ આપવામાં આવી ન હતી તે દલીલનું ખંડન કરવામાં આવ્યું ન હતું. હકીકતો સ્વીકારે છે કે અરજદારને નિમણૂક માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હતા, પસંદગી સમિતિ દ્વારા તેમનો ઇન્ટરવ્યુ લેવામાં આવ્યો હતો, તેઓ નિમણૂક માટે યોગ્ય જણાયા હતા અને તેમને નિમણૂક આપવામાં આવી હતી; પ્રિન્સિપાલના પદનો હવાલો સંભાળીને અરજદારે વાસ્તવમાં એક વર્ષથી વધુ સમય માટે પોતાની ફરજો બજાવી હતી, ત્યારબાદ અરજદારને કોઈ પણ પ્રકારની તક આપ્યા વિના રદ કરવાનો હુકમ જારી કરવામાં આવ્યો હતો. કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં એવું કહી શકાય નહીં કે આ કાર્યવાહી અરજદાર પર સ્પષ્ટ નાગરિક અસરો પેદા કરતી નથી અને આવી કાર્યવાહી કરતા પહેલા કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવું ફરજિયાત હતું. નોટિસ જારી ન કરવી અને અરજદારને સુનાવણીની તક ન આપીને કુદરતી ન્યાયના નિયમોની અવગણના કરવી, તે એકમાત્ર આધાર તરીકે કાર્યવાહીને કાયદાની નજરમાં અયોગ્ય ઠેરવવા માટે પૂરતો છે. રજૂ કરાયેલ હુકમ રદ કરવાને પાત્ર છે. અરજદાર વતી **સનાતન ગૌડા**

વિરુદ્ધ બહેરામપુર યુનિવર્સિટી [(૧૯૯૦) ૩ એસ.સી.સી. ૨૩] ના ચુકાદા પર આધાર રાખીને એસ્ટોપેલ (પ્રતિબંધ) ના સિદ્ધાંતને પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

૫.૨ ઉપરોક્ત ઉપરાંત ઉપરના ખંડ ૪.૨.૦.(iii) ના અર્થઘટનના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશતા, લઘુત્તમ ૧૫ વર્ષનો અધ્યાપન અનુભવ જરૂરી છે. અહીં અગાઉ નોંધવામાં આવેલી હકીકતો દર્શાવે છે કે અરજદારે સાડા ચાર વર્ષના સમયગાળા માટે પાર્ટ-ટાઈમ ધોરણે અને ત્યારબાદ લગભગ ૧૪ વર્ષ માટે ફુલ ટાઈમ લેક્ચરર તરીકે કામ કર્યું છે. આમ તેઓ અધ્યાપનમાં ફુલ લગભગ ૧૯ વર્ષનો અનુભવ ધરાવે છે. નિર્ધારિત આવશ્યકતા એ છે કે જેની પાસે અધ્યાપન અથવા સંશોધન અથવા વહીવટનો લઘુત્તમ ૧૫ વર્ષનો 'ફુલ અનુભવ' હોય તે પ્રિન્સિપાલના પદ માટે પાત્ર ગણવામાં આવે છે.

૫.૩ અર્થઘટનનો આ સિદ્ધાંત મૂળભૂત છે કે અદાલતે કોઈ જોગવાઈનું એવું અર્થઘટન કરવું જોઈએ જેથી તેમાં રહેલો વાસ્તવિક હેતુ બહાર આવે અને તે મુજબ તેનો અમલ થાય. શાબ્દિક અર્થઘટનને બદલે હેતુગત અર્થઘટનની તરફેણ કરવી જોઈએ. અર્થઘટનનો સામાન્ય નિયમ એ છે કે જોગવાઈ કે નિયમમાં રહેલા શબ્દ અથવા ભાષાનું તેના સાદા અને વાંચી શકાય તેવા અર્થમાં શાબ્દિક અર્થઘટન કરવું જોઈએ, તેમ છતાં સર્વોચ્ચ અદાલતે **આર.એલ. અરોડા વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૧૨૩૦]** માં જણાવ્યા મુજબ તે એક સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અદાલતે તે સંદર્ભને જોવાનો રહે છે જેમાં શબ્દોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

૫.૪ વાસ્તવમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલા શબ્દોની પાછળ કયો ગર્ભિત વિચાર કે હેતુ રહેલો છે તે અદાલત જોશે. આવા સંજોગોમાં અદાલતે વાસ્તવિક હેતુને ગળી જવા માટે શાબ્દિક અર્થને મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. આ સિદ્ધાંતને જોગવાઈના મૂલ્ય અને ચહેરાના મૂલ્યની સરખામણીમાં હેતુગત અર્થઘટન તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે, જેમાં ચહેરાના મૂલ્ય કરતાં જોગવાઈના હેતુના મૂલ્યને વધુ વજન આપવું જોઈએ.

૫.૫ હિન્દુસ્તાન લિવર લિમિટેડ વિરુદ્ધ અશોક વિષ્ણુ કાટે [(૧૯૯૫) ૬ એસ.સી.સી. ૩૨૬] માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફ્રાન્સિસ બેનિયનના સ્ટેચ્યુટરી ઈન્ટરપ્રિટેશન (બીજી આવૃત્તિ) માંથી હેતુગત બાંધકામના નિયમને ટાંક્યો હતો અને શાબ્દિક અર્થઘટનની સામે કાયદા અથવા નિયમના હેતુગત અર્થઘટનની ભૂમિકા સમજાવી હતી. તેમાં નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું હતું:

"કાયદાનું હેતુગત અર્થઘટન એ છે જે નીચેના દ્વારા ધારાસભાના હેતુને અમલી બનાવે છે—

(એ) કાયદાના શાબ્દિક અર્થને અનુસરીને જ્યાં તે અર્થ ધારાસભાના હેતુ અનુસાર હોય (આ કોડમાં તેને હેતુગત અને શાબ્દિક અર્થઘટન કહેવામાં આવે છે), અથવા

(બી) અસાધારણ અર્થ લાગુ કરીને જ્યાં શાબ્દિક અર્થ ધારાસભાના હેતુ અનુસાર ન હોય (આ કોડમાં તેને હેતુગત અને અસાધારણ અર્થઘટન કહેવામાં આવે છે)."

૫.૬ હેતુગત અર્થઘટન વિશે મેક્સવેલ જણાવે છે કે:

"જ્યાં કાયદાની ભાષા, તેના સામાન્ય અર્થ અને વ્યાકરણના બંધારણમાં, કાયદાના સ્પષ્ટ હેતુના પ્રત્યક્ષ વિરોધાભાસ તરફ દોરી જાય છે, અથવા કોઈ અગવડતા કે અસંગતતા, મુશ્કેલી કે અન્યાય તરફ દોરી જાય છે, જે કદાચ હેતુપૂર્વક ન હોય, તો તેનું એવું અર્થઘટન મૂકી શકાય છે જે શબ્દોના અર્થને, અને વાક્યની રચનાને પણ સંશોધિત કરે છે. આ વ્યાકરણના નિયમોમાંથી વિચલિત થઈને, ચોક્કસ શબ્દોને અસામાન્ય અર્થ આપીને, તેમના સ્થાન બદલીને, તેમને સંપૂર્ણપણે નકારીને, અથવા અન્ય શબ્દો ઉમેરીને કરી શકાય છે, જે ચોક્કસપણે એવા અનિવાર્ય વિશ્વાસના પ્રભાવ હેઠળ કરવામાં આવે છે કે ધારાસભા સંભવતઃ એવું અર્થઘટન ઈચ્છતી ન હતી જે શબ્દો દર્શાવે છે, અને આમ કરવામાં આવેલા ફેરફારો એ માત્ર લાપરવાહ ભાષાના સુધારા છે અને ખરેખર સાચો ઈરાદો આપે છે."

૫.૭ સુરજીત સિંહ વિરુદ્ધ એમ.ટી.એન.એલ. [(૨૦૦૯) ૧૬ એસ.સી.સી. ૭૨૨] માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે કાયદાનું અર્થઘટન કરવા માટે તે સંદર્ભને ધ્યાનમાં લેવો પડે છે જેમાં તે બનાવવામાં આવ્યો છે અને તે હેતુ અને ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં લેવો પડે છે જેને તે હાંસલ કરવા માંગે છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અત્યંત શાબ્દિક અર્થઘટન ક્યારેક કાયદાના મૂળ ઉદ્દેશ્યને નિષ્ફળ બનાવી શકે છે અને અદાલતોએ આવા અભિગમથી દૂર રહેવું જોઈએ. પ્રસ્તુત સિદ્ધાંત કોઈપણ નિયમ અથવા વિનિમયને પણ સમાન રીતે લાગુ પડે છે. તેને હેતુ-લક્ષી વિચારણા આપવી જોઈએ.

૫.૮ જોગવાઈના યોગ્ય સંદર્ભને ધ્યાનમાં રાખીને, સર્વોચ્ચ અદાલતે વિવિધ સંજોગોમાં અને વિવિધ રીતે હેતુગત અર્થઘટનના નિયમને લાગુ કર્યો છે. યુ.પી.

ભૂદાન યજ્ઞ સમિતિ વિરુદ્ધ બ્રજ કિશોર [(૧૯૮૮) ૪ એસ.સી.સી. ૨૭૪] માં, ઉત્તર પ્રદેશ ભૂદાન અધિનિયમના ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, સર્વોચ્ચ અદાલતે 'ભૂમિહીન વ્યક્તિ' શબ્દોનો અર્થ 'ભૂમિહીન ખેડૂત' તરીકે કર્યો, અને આયોજન કર્યું કે જો તે પ્રમાણે અર્થઘટન કરવામાં ન આવે તો, ખૂબ જ સમૃદ્ધ વેપારી પણ તેમાં સામેલ થઈ જશે જે કાયદાનો હેતુ ન હતો. એ જ રીતે, પૉલ એન્ટરપ્રાઇઝ વિરુદ્ધ રાજીવ ચેટર્જી એન્ડ કંપની [(૨૦૦૯) ૩ એસ.સી.સી. ૭૦૪] માં 'બેરોજગાર યુવાન' વાક્યાશનું અર્થઘટન દેશી દારૂની દુકાન ચલાવવા માટે પરવાનો આપવાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યું હતું, જેના માટે બેરોજગાર યુવાન પાત્ર હતો. સંદર્ભગત અર્થ આપીને અને શાબ્દિક અર્થથી દૂર જઈને, અદાલતે જણાવ્યું હતું કે કોઈ વ્યક્તિને માત્ર એટલા માટે રોજગારી પામેલી ગણી શકાય નહીં કે તે કોઈ કામ કરીને માત્ર પોતાનું ગુજરાન અને આજીવિકા કમાઈ રહ્યો હતો. આવી વ્યક્તિઓ પરવાનો આપવાની પસંદગી પ્રક્રિયામાં ધ્યાનમાં લેવા માટે હકદાર હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું. રમેશ મહેતા વિરુદ્ધ સાનવલ ચંદ સિંઘવી [(૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૪૦૯] માં, જ્યાં સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજસ્થાન નિયમોમાં અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ અંગેની જોગવાઈના સંદર્ભમાં અને તેના સંબંધમાં 'સભ્યોની કુલ સંખ્યા' શબ્દોનું અર્થઘટન 'ચૂંટાયેલા સભ્યોની કુલ સંખ્યા' તરીકે કર્યું હતું, અને જણાવ્યું હતું કે જોગવાઈનો ઉદ્દેશ્ય માત્ર ચૂંટાયેલા સભ્યોને જ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવમાં ભાગ લેવાની મંજૂરી આપવાનો હતો.

૬. જોગવાઈમાં રહેલા શબ્દો એ શરીર છે જ્યારે અંતર્ગત ઉદ્દેશ્ય તેનો આત્મા છે. કાયદા અથવા નિયમની જોગવાઈમાં શબ્દોનો પ્રયોગ તેના હેતુને મળતો

આવવો જોઈએ, અને હેતુને અનુરૂપ તર્કસંગત હોવો જોઈએ. જોગવાઈમાં હેતુગત લાવના આપેલા કેસમાં મર્યાદિત રૂપે જોવા મળી શકે છે, અને આપેલા કેસમાં તે સમાવેશી ઓપરેશન સાથે વ્યાપક સ્વરૂપની હોઈ શકે છે. જ્યારે કોઈ હેતુને બહાર લાવવા માટે લક્ષિત અને નિર્ધારિત કરવામાં આવે, ત્યારે અર્થઘટનની પ્રક્રિયા બે દિશામાં કામ કરી શકે છે. તે એવી વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓના વર્ગને વ્યાજબી રીતે સામેલ કરવાનું કામ કરી શકે છે જેને તેના હેતુ સાથે જોગવાઈ લાગુ કરવા માટે તે વર્ગને લાભ આપીને સામેલ કરવા જોઈએ. બીજા પાસામાં, હેતુગત અર્થઘટન જોગવાઈના અમલમાંથી કોઈ વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓના વર્ગના મનસ્વી બાકાત સામે રક્ષણ આપે છે. આ બંને પાસાઓ પાત્ર વર્ગને તમામ વ્યાજબી રીતે આવરી લેવા માટે અર્થપૂર્ણ રીતે જોગવાઈનું અર્થઘટન કરવાના એક જ હેતુ માટે કામ કરે છે.

૬.૧ અર્થઘટનના મીમાંસા નિયમો જે અર્થઘટનના પરંપરાગત સિદ્ધાંતો છે, જે ઉકેલ-લક્ષી સિદ્ધાંતો છે, તે પણ અદાલતો દ્વારા લાગુ કરવામાં આવે છે. હેતુપૂર્ણ બાંધકામ "સાથકેયા" ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે. સુરજીત સિંહ (સુપ્રા) માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે જૈમિની સૂત્ર ૬:૩:૯ ને ટાંક્યું હતું કે જ્યાં હેતુ અને સામગ્રી વચ્ચે સંઘર્ષ હોય, ત્યાં હેતુ પ્રબળ રહે છે, કારણ કે નિર્ધારિત સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં વિકલ્પનો ઉપયોગ કરી શકાય છે, કારણ કે સામગ્રી એ હેતુ કરતાં ગૌણ છે. અદાલતે સમજાવ્યું કે મીમાંસા પ્રણાલીમાં લિંગ સિદ્ધાંત એ શ્રુતિ સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધમાં હેતુગત અર્થઘટનનો નિયમ છે જેનો અર્થ શાબ્દિક અર્થઘટન થાય છે. યુ.પી. ભૂદાન યજ્ઞ સમિતિ (સુપ્રા) ના ચુકાદાની સરખામણી

કરીએ જેમાં "ભૂમિહીન વ્યક્તિ" શબ્દનું અર્થઘટન અગાઉ સંદર્ભ તરીકે કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે તે એક લિંગ સિદ્ધાંત હતો જે શબ્દો અથવા અભિવ્યક્તિઓની સૂચક શક્તિનો સિદ્ધાંત છે.

૭. હેતુગત અર્થઘટનના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોના સંદર્ભમાં જોતાં, ખંડ ૪.૨.૦. (iii) એ વિભાવના કરે છે કે પ્રિન્સિપાલ બનવા માટે વ્યક્તિ પાસે ૧૫ વર્ષનો અધ્યાપન અનુભવ હોવો આવશ્યક છે. આ પાત્રતા જોગવાઈ જે ઉદ્દેશ્ય હાંસલ કરવા માંગે છે તે એ છે કે વ્યક્તિ પાસે તેની ક્રેડિટમાં અધ્યાપનનો અનુભવ હોવો જોઈએ. આવા અનુભવનો સમયગાળો લઘુત્તમ ૧૫ વર્ષનો હોવાનું જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. આનો વિચાર એ છે કે માત્ર તે જ વ્યક્તિઓ કે જેમની પાસે અધ્યાપનનો અનુભવ અથવા સંશોધન કે વહીવટનો અનુભવ છે, તેમને પ્રિન્સિપાલના પદ માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. જોગવાઈના હેતુને અમલમાં મૂકવા માટે કુલ અધ્યાપન અનુભવની ગણતરી કરવાની રહે છે. અરજદારે ૧૪ વર્ષથી વધુ સમય માટે કાયમી લેક્ચરર તરીકે કામ કર્યું છે અને લગભગ પાંચ વર્ષ માટે પાર્ટ-ટાઈમ લેક્ચરર તરીકે કામ કર્યું છે. આ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું ધારવું કે માત્ર એટલા માટે કે તેણે લગભગ પાંચ વર્ષ પાર્ટ-ટાઈમ તરીકે કામ કર્યું હતું તેથી તેની પાસે ૧૫ વર્ષનો લઘુત્તમ અધ્યાપન અનુભવ ન હતો, તે પાત્રતાના હેતુ પર સ્પષ્ટ અત્યાચાર સમાન હશે.

૭.૧ એવું નથી કે અરજદાર અધ્યાપન ક્ષેત્રમાં લઘુત્તમ વર્ષો ધરાવતા નથી. જો પાર્ટ-ટાઈમ લેક્ચરરશીપના સમયગાળાને પણ ગણવામાં આવે તો તે માત્ર વાજબી જ રહેશે નહીં પરંતુ પાત્રતાના ખંડના અમલીકરણમાં રહેલી મનસ્વીતાને

પણ દૂર કરશે, કારણ કે નિઃશંકપણે ઉપરોક્ત સમયગાળાને ચોક્કસપણે અધ્યાપન અનુભવ તરીકે ગણી શકાય. અરજદારના કેસની હકીકતો સ્પષ્ટપણે એ દર્શાવે છે કે ૧૫ વર્ષના લઘુત્તમ અધ્યાપન અનુભવના પાત્રતાના માપદંડમાંથી વિચલિત થયા વિના, અરજદારને પ્રિન્સિપાલના પદ માટે પાત્ર ગણી શકાય અને ઠેરવી શકાય છે. અધ્યાપનની આવશ્યકતાના પાસાને માન આપીને, તે જોગવાઈનો હેતુ છે જે સુધરે છે અને વ્યાજબી રીતે લાગુ થાય છે.

૮. ઉપરોક્ત અર્થઘટનને અર્થઘટનના અન્ય એક મીમાંસા સિદ્ધાંત દ્વારા સમર્થન મળે છે જેને ગુણપ્રધાન અક્ષય કહેવામાં આવે છે. તે અધ્યાપનની આવશ્યકતા છે જે જોગવાઈમાં એમ્બેડ કરાયેલ પ્રાથમિક હેતુ છે, અને જ્યારે લઘુત્તમ ૧૫ વર્ષનો અનુભવ સંતોષાય છે, ત્યારે પાત્રતા સંતોષાઈ હોવાનું માની શકાય છે. જોગવાઈનો હેતુ હાંસલ કરવા માટે સુરક્ષિત કરવાનું અધ્યાપન અનુભવ એ 'પ્રધાન' તત્વ છે, કારણ કે લઘુત્તમ વર્ષોનો 'ગુણ' સંતોષાય છે.

૯. ઉપરોક્ત તમામ કારણો અને ચર્ચા માટે, એવું આયોજન કરવામાં આવે છે કે યુ.જી.સી. વિનિમયના ખંડ ૪.૨.૦.(iii) ની આવશ્યકતાને સંતોષીને પ્રિન્સિપાલ તરીકે નિમણૂક પામવા માટે અરજદાર જરૂરી અધ્યાપન અનુભવ ધરાવતા હોવાનું માનવામાં આવશે. પરિણામે, સામાવાળા નં.૨ – ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર દ્વારા તારીખ ૦૧.૦૪.૨૦૧૩ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ પત્ર-સહ-હુકમ રદ કરવામાં આવે છે.

૧૦. આ રિટ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે અને ઉપર મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.